

A POPRÁDI MECÉNÁS HUSZ DÁVID ÉS A POPRÁDI KÁRPÁT MÚZEUM MEGALAPÍTÁSA (1876–1887)

Vesztróczy Zsolt

Poprádon (Szepes m.) (ma: Poprad, Szlovákia) a Podtatranské Múzeum¹ épülete előtt egy régi emlékmű található, melyről egy kőbe vésett arc tekint az arra járóra. Ez a sok vihart átélő alkotás a város egykori polgárának, **Husz Dávidnak** állít emléket, aki munkájával és adományaival mintegy másfél évszázaddal ezelőtt rendkívül komoly, mondhatni döntő szerepet játszott az intézmény létrejöttében. Írásomban ennek a poprádi polgárnak az életútját kívánom végigkövetni a Múzeum történetének állomásain keresztül. (1. kép)

Élete

Husz Dávid 1813. november 28-án született Poprádon. Tanulmányait a szülővárosában kezdte, majd a késmárki evangélikus líceumban folytatta. Közben egy évet eltöltött Miskolcon is, ahová szülei, mint annyi szepesi gyereket, „magyar szóra”, nyelvet tanulni küldték. 1833-ban tisztartóként **Berzeviczy Titus** birtokára került, ahol **Berzeviczy Gergely** özvegye vette pártfogásába. 1840 januárjában nősült, felesége, **Brendl Júlia** hű társa volt élete végéig. Házasságukból hat gyerek született, de ezek nem érték meg a felnőttkort, így Husz számára maradt a közéleti tevékenység. 1849-ben tértek haza Poprádra, ahol több közfunkciót is betöltött, így volt postamester, jegyző, polgármester, az evangélikus egyháztanács tagja, valamint egyházi és iskolai felügyelő.

Családja jólétét azzal alapozta meg, hogy az 1850-es években szállítmányozóként részt vett a közeli bányákból kitermelt vasérc elszállításában. Később megvásárolta a helyi sörfőzdét is, amit bővített és modernizált. Ezt követően a vendéglátóiparba is bekapcsolódott, és 1859-ben sörházat építtetett a város nyugati végén. 1868-ban, egy multság alkalmával többen is felvetették ennek bővítését, az ötletet pedig Husz, rövid hezitálás után magáévá is tette. A telkét további vásárlások révén bővítette, és 1868 és 1880 között nyolc újabb komfortos lakóépületet emeltetett mintegy nyolcvan szobával, de épült táncterem, kávézó, több szalon és fürdőház is. A Husz-parknak nevezett komplexum hamar a térség társadalmi életének központja lett, ahol vasárnap és ünnepnapokon válogatott társaság gyűlt össze. Mivel akkoriban még a Szepességben kevés szálloda volt, a park a hetvenes-nyolcvanas években a külföldi, főleg a porosz turisták és látogatók kedvenc helyévé vált.

1. kép – Husz Dávid emlékműve ma a Múzeum épülete előtt (Fotó: Dénes Ildikó)

¹ Az intézményt eredetileg Kárpát Múzeumnak hívták, de 1976-ban a Tátraaljai (Podtatranské) Múzeum nevet kapta. Podtm 1986. 5. p.

Mint a város módos, lokálpatrióta polgára, szülőhelyét sokszor támogatta erkölcsileg és anyagilag. Az ő érdeme volt többek között, hogy a Kassa-Bohunice vasútvonal Poprádot is érintette. A városi árvaházát is sokszor segítette pénzadományaival, az 1887-es nagy tűzvész után pedig az evangélikus templom újjáépítését szintén támogatta.²

Egyik kortársa úgy jellemezte Huszt, hogy „*elért eredményeit csak magának köszönheti. A folyton változó körülmények között is – egyformán törekvő, munkás és soha nem csüggedő ember volt. Kitiüntetései dacára, melyet későbbi években nyert, egyiránt megtartotta szerény s egyszerű, hiúság és nagyravágás nélküli modorát*”.³

1873-ban megalakult az első hazai turista egyesület, a Magyarországi Kárpát Egyesület, melybe Husz is belépett.⁴ 1877-ben az Egyesület operatív vezetését ellátó választmányba is beválasztották, az 1880-as években pedig élete nagyban összefonódott a Poprádon épülő egyesületi Múzeum sorsával.⁵

A Magyarországi Kárpát Egyesület

A Magyarországi Kárpát Egyesület, többszöri sikertelen próbálkozás után, 1873. augusztus 10-én alakult Órátrafüreden (Szepes m.) (ma: Starý Smokovec, Szlovákia). Alakuló felhívásában azt a célt tűzte maga elé, hogy a Magas-Tátra természeti kincseit és szépségeit a vadászni, halászni vagy szórakozni akarók számára elérhetővé tegye. Ennek előfeltételét pedig abban látta, hogy „*a gátul szolgáló természeti akadályok lehetőleg elháríttassanak, utak s ösvények, menházak, irányzójelek építése s felállítása s alkalmas vezetők felfogadása által kényelmesebben és biztosabban megközelíthetővé tétessenek*”.⁶

Bár az Egyesület kezdetben csak a Magas-Tátrára koncentrált, de tevékenysége a turizmus elterjedése révén később az egész országra kiterjedt.⁷ A szervezet egyrészt az ország különböző régióiban és településein elhelyezkedő osztályokból, másrészt egy központból állt. Ez utóbbi 1873 és 1883 között Késmárkon (Szepes m.) (ma: Kežmarok, Szlovákia), majd attól kezdve 1891-ig Lőcsén (Szepes m.) (ma: Levoča, Szlovákia) működött. Az Egyesület évente, augusztus első vasárnapján tartotta éves közgyűlését Órátrafüreden, ahol meghallgatták a vezetőség beszámolóját, tisztviselőket választottak és döntöttek a pénzek felhasználásáról. A tényleges munkát a választmány és a különféle szakbizottságok végezték, melyek folyamatosan tevékenykedtek.⁸

Az Egyesület az évek folyamán több területen is maradandót alkotott. Rendkívül komoly szerepük volt abban, hogy a hegyekbe vezető úthálózat kiépült. Ezek ugyan különböző jellegű utakat voltak (pl.: szekérutak, lovaglóösvények, vagy néhol csak a mászást és a kapaszkodást segítő vaskapcsok elhelyezése stb.), de ezek mégis minőségi változást jelentettek a korábbi állapotokhoz képest. A program csúcspontját az akkoriban kialakuló fürdőtelepeket összekötő Tátra-körút kiépítése jelentette, ami az 1880-as években indult meg. Az építkezésekbe több környező földbirtokost (pl. **Szent-Iványi József, Máriássy Ferenc, Hohenlohe herceg** stb.), Szepes megyét, sőt, jó néhány esetben a

2 Biografický 2004. 92. p., MKEévk 1889. I–III. pp. SZONTAGH M. 1905. 63–64. pp.

3 POSEWITZ T. 1898. 156. p.

4 MKEévk 1874. 18. p.

5 MKEévk 1878. 430. p., 1884. XXIV. p.

6 POSEWITZ T. 1898. 170. p.

7 A későbbiekben az Egyesületnek 15 helyi csoportja alakult Magyarországon, egy pedig az akkor Poroszországhoz tartozó Sziléziában.

8 MKEévk 1874. 30–35. pp., 1888. 230–235. pp., DÉNES F. 1883. 61. p., POSEWITZ T. 1898. 170. p.

kormányt is sikerült bevonni, ami jelentős anyagi támogatást jelentett.⁹ Az úthálózat mellett gondoskodtak képzett, bármikor igénybe vehető idegenvezetőkről is, akik a messziről érkezett, a terepet nem ismerő kirándulók zavartalan közlekedését biztosították. Feladataik közé tartozott a segélynyújtás, az állat- és növényvilág figyelése, esetleges védelme, illetve a különféle helyeken felállított hőmérők kezelése, melyért cserében szükség esetén segélyt és nyugdíjat is kaptak. Később ugyan a kalauzok megyei irányítás alá kerültek, de a szakmai vezetést és képzést továbbra is az Egyesület végezte.¹⁰

Mivel a terület jórészt lakatlan volt, néhány pásztorkunyhó és erdészház kivételével nem volt lehetőség a pihenésre, az étkezésre nem is beszélve. A helyzet rendezésére az Egyesület menedékházakat építtetett a legfrekvenciáltabb helyekre (pl. Csorba-, Zöld-, Poprádi vagy a Felkai tó stb.), melyek képesek voltak befogadni és ellátni az oda ellátogató vendégeket.¹¹

A múzeum ügye

Az alapszabályok szerint az Egyesület célja „a Kárpát-hegység és pedig elsősorban a központi Kárpátok, vagy is a magas Tátra feltárása, annak tudományos szempontból kifürkészése, leírása, megismertetése, az érdekesebb tájakhoz juthatás megkönnyebbítése és kényelmesebbé tétele; s általában az ezen hegység iránti érdekltség felébresztése és terjesztése”.¹² Bár a felsorolt általános célkitűzések között ott volt a térség tudományos feltárása és bemutatása is, de az akkori alapszabályok nem foglalkoztak részletesebben ezen kérdésekkel, így az egyesületi múzeum ügyével sem. Mivel az Egyesület központja 1883-ig Késmárkon volt, megállapodás született az ottani evangélikus líceummal egy közös múzeum felállításáról. Eszerint a tanintézet „természetrizji múzeumába a belépés a közönségnek megengedett; hogy a Kárpátokban található, s a lyceum birtokában levő állatok, növények és ásványok egyes példányai külön szekrényben fognak felállíttatni s idővel kiegészíttetni, melynek kivételével Koller Károly¹³ tanár úr bízott meg; s hogy a lyceum a Kárpátgyűjtés segélyezését és e részbeni támogatását szívesen fogadja”.¹⁴ Mivel a múzeum állománya folyamatosan gyarapodott a tagság és a szimpatizánsok adományainak köszönhetően, rövidesen felmerült az igény az intézmény önállósítására. A tervek kidolgozására a közgyűlés egy év haladékot adott az Egyesület vezetőségének 1875 augusztusában, vele párhuzamosan pedig felhívást bocsátottak ki, melyben „botanikával, zoológiával és mineralógiával foglalkozó” személyeket kértek fel adakozásra.¹⁵ A közgyűlés 1876. augusztus 6-án fogadott el határozatot egy önálló múzeum felállításáról Késmárkon. Az intézmény költségeire 100 forintot szavaztak meg, annak felügyeletével pedig a gyűjteményt kezelő múzeumi őrt, **Genersich Károlyt** bízta meg.¹⁶ A választmány 1876. november 1-én, Késmárkon tartott ülésén egy három fős „múzeum-alakító bizottság”-ot nevezett ki a közgyűlési határozata alapján. Ennek elnöke **Raisz Miksa**, tagjai pedig Genersich Károly és **Scherfel Aurél** lettek. A testület december 13-án szintén felhívást bocsátott ki, melyben a lakosságtól bemutatásra szánt tárgyakat kérte, azok pontos lelőhelyének és jellemző

9 Az egyes konkrét lépésekről lásd az elnöki beszámolókat, titkári jelentéseket, a központi választmány üléseit és a közgyűléseket, az ott megszavazott köszöneteket, valamint az Egyesület éves pénzügyi mérlegeit. MKEévk 1903. 162. p., HOLEC, R. 2014. 253–256. pp.

10 MKEévk 1874. 28–35. pp., 1899. 75–87. pp., 177–188. pp.

11 DÉNES F. 1883. 61. p., POSEWITZ T. 1898. 170. p., PETRÍK, B. 1997. 120. p.

12 MKEévk 1874. 18. p.

13 Koller Károly szintén az Egyesület tagja volt. MKEévk 1874. 19. p.

14 MKEévk 1874. 10–12. pp.

15 MKEévk 1875. 10. p.

16 MKEévk 1877. 312–314. pp.

tulajdonságainak megjelölésével. Az adományokat Genersich késmárki címére várták.¹⁷ Az 1877-es közgyűlésen felmerült, hogy a Kárpáti Múzeum Ótátrafüredre kerüljön, de a javaslatot leszavazták.¹⁸ A választmány ugyanis az intézmény otthonául a késmárki vár egyik helyiségét szemelte ki, de oda, az építmény rossz állapota miatt nem lehetett beköltözni, így ideiglenesen termet kellett bérelni. Erről az átmeneti helyzetről az elnöki jelentés úgy számolt be, hogy a gyűjtés folyik, a „*Múzeum céljaira pedig egy helyiség Késmárkon felszereltetett, hol már az eddig befolyt tárgyak el vannak helyezve*”.¹⁹

Egy saját múzeumépületről 1881 augusztusában született döntés. Bár maga a határozat egyhangú volt, de arról már élénk vita alakult ki, hogy hol legyen az új intézmény székhelye, hiszen két szepesi kisváros, Poprád és Felka (Szepes m.) (ma: Velka, Szlovákia) neve is szóba került, mint a múzeum lehetséges otthona. Felka részéről Scherfel Aurél, a múzeumi bizottság tagja adta elő a város ajánlatát. A város 4000 forintot és két holdnyi földet ajánlott fel a leendő múzeum számára az evangélikus templom szomszédságában. Mivel az építésre szánt terület eredetileg Scherfel tulajdona volt, ezért az adományozó a hasznélvezeti jogot fenntartotta a maga és fiai számára. Poprád város ajánlatát a bizottság nevében **Roth Samu** ismertette. Ez 3000 forint értékű építőanyagot és készpénzt, valamint szintén két hold nagyságú földterületet jelentett. A választmány 21:5 arányban Poprád mellett foglalt állást.²⁰ A másnapi közgyűlésen a két fél újra előadta álláspontját. Először Scherfel ajánlotta Felkát, míg a múzeumi bizottság előadója, Roth Poprád mellett érvelt. Álláspontját azzal indokolta, hogy „*ezen város körülbelül 3000 frtot ajánl részint készpénzben, részint épületanyagokban; továbbá örök időkre ingyen átengedi a telket, melyet a múzeumi bizottság a Husz Dávid birtokát képező és a rozsnyói út mellett fekvő szántóföldből, tetszése szerint, egészen két holdnyi területig kivághat és az ezen területhez vezető utakkal együtt azonnal telekkönyvileg át íráthat a M. Kárpátegyesület javára*”. Husz szintén felszólalt, és a telken túl még évi 200 forintot ígért építési és fenntartási célokra 1882-től kezdve, az ő és felesége élete végéig. Haláluk után pedig parkja 1/10 részét az Egyesület fogja örökölni. A két ajánlat meghallgatása után a közgyűlés úgy döntött, hogy „*a választmány határozatát magáévá teszi s hogy ennél fogva a tervezett múzeum Poprádon a város mellett, Husz parkjával szemben, a Poprád jobb partján, Husz Dávid telkén építtessék*” fel.²¹

A Felka mellett érvelő Scherfel Aurél városi gyógyszerész és kiváló botanikus, a Magas-Tátra növényvilágának egyik legkiválóbb ismerője volt. Javaslatának elvetése után továbbra is az Egyesület tagja maradt, de más irányba kezdett el tapogatózni, hogy tervét megvalósítsa. A számára kedvezőtlen közgyűlési döntést követően egy önálló múzeum létrehozását kezdeményezte Felkán, amit a helyi polgárok áldozatkészségének köszönhetően 1882-ben sikerült is megvalósítania. Az új intézmény a Tátra Múzeum nevet kapta, vezetője pedig Scherfel Aurél lett, az 1895-ben bekövetkezett haláláig. Az intézményben az induláskor mintegy 2200 növény, a könyvtárban pedig 300 kötet és füzet volt található.²²

A közgyűlést követően Husz, a bizottság kérésére immár hivatalos formában is benyújtotta ajánlatát, míg Poprád városa visszavonta azt. A helyi képviselőtestület korábbi ígéretét csak abban az esetben volt hajlandó fenntartani, ha a múzeum inkább a Gréniczre vezető út jobb oldalán lévő, a városhoz közelebb fekvő telken épül fel. Szerencsére Husznak ott is volt birtoka, így belement a cserébe, múzeum pedig maradhatott Poprádon. A bizottság 1882. március 18-i ülésén a város

17 MKEévk 1877. 340. p., 351. p.

18 MKEévk 1878. 438. p.

19 MKEévk 1878. 454. p.

20 Zipser Bote 1881. 33. sz. 1–2. pp.

21 MKEévk 1882. 97–98. pp.

22 POSEWITZ T. 1898. 67. p., Biografický 2004. 180–181. pp., SZONTAGH M. 1905. 60. p., MKEévk 1895. 112–113. pp.

ajánlatának elfogadása mellett döntött, a közgyűlést pedig e változtatás jóváhagyására kérte, amit azzal indokolt, hogy az új hely „*még jobban alkalmas a múzeumi épület számára, mint az előbbi*”.²³ A közgyűlés a változtatást vita nélkül elfogadta.²⁴

A legalapvetőbb kérdést az építési telek jelentette. Ezt Husz a maga részéről rövidesen ráíratta az Egyesületre. A város pedig megvette a leendő múzeum szomszédságában fekvő földbirtokot, és a rajta álló épületet leromboltatva, azt szintén ingyen átengedte az Egyesületnek. A bizottság emellett a Husz-féle telektől délre lévő 425 négyszögölnyi birtokot is megvette 150 forintért, amiből 263-at a múzeumi telekhez csatolt, a többit pedig eladta.²⁵ Az összesen 1600 négyszögöl nagyságú telket Husz saját költségén vaskerítéssel vette körül, miközben megkezdődött a földterület befásítása is.²⁶

A Múzeum tárgyai olyan ütemben gyarapodtak, hogy a múzeumi őr, Genersich lakása rövidesen szűknek bizonyult, így külön tárolóhelyiséget kellett bérelni évi 80 forintért. A kiutat ismét Husz ajánlata jelentette, aki a parkjában több terem ingyen átengedett a múzeum anyaga számára, így a gyűjteményt 1882–83 során Poprádra szállították át. A változás következtében az addigi múzeumi őr, Genersich Károly lemondott tisztségéről, utódja pedig **Wünschendorfer Károly**, poprádi lelkész lett.²⁷ A bizottság szisztematikus, a múzeum későbbi szerkezetének megfelelő gyűjtőmunkát akart, ezért 1883-ban négy, különböző gyűjtőkörű szakosztályt alakítottak, az állat-, a növény-, az **ásvány- és földtanit**, valamint az etnográfiai-műiparit. Ezek élére egy-egy osztályvezetőt, azok mellé pedig a téma iránt érdeklődő egyesületi tagokból szakbizottságot állítottak fel. A négy új vezető **Greisinger Mihály**, **Weber Samu**, **Roth Samu** és **Emericzy Géza** lettek, a múzeum anyagát pedig ezen felosztásnak megfelelően gyűjtötték a továbbiakban.²⁸

A múzeum ügyét az 1885-ben elfogadott új alapszabályok jogilag is rendezték. Eszerint ez az Egyesület „*lényeges alkotórészét képezi*”, melynek irányítója központi választmány vagy az általa ki-nevezett múzeumi bizottság. Az ennek fenntartását szolgáló múzeumi alapot és az onnan származó jövedelmeket külön kell kezelni és semmi másra nem lehet felhasználni. Az 1883-ban megállapított négy szakosztályon kívül az egyesületi könyvtár is itt nyert elhelyezést, és egy új tisztséget is bevezettek, a könyvtárosét.²⁹ Erre a posztra **Münnich Sándort** nevezték ki, a könyveket pedig részben a Husz-parkban, részben a lakásán helyezték el. Mivel az állományban található könyvek és folyóiratok komoly hiányokat mutattak, felhatalmazták Münnichet, hogy a különféle kiadókkal vegye fel a kapcsolatot, hogy „*a hiányos példányok megküldését kérje*”. A pótlás sikerült is, Münnich pedig katalogizálta és téma szerint rendezte az állományt, ami egy 1884-es bizottsági jelentés szerint „*ezentúl az egyesületi tagok rendelkezésére bocsátható*”.³⁰

A múzeumépület tervéről az Egyesület 1885. április 18-án, Lőcsén tartott rendkívüli közgyűlésén döntött. Az Emericzy Géza által bemutatott javaslatot a közgyűlés el is fogadta, és a rendelkezésre álló pénzüsszegen belül szabad kezét adott a testületnek.³¹ Az építésre szánt pénzüsszeg négy forrásból jött össze. Egyrészt az Egyesület 1877 és 1884 között 2123 forintot biztosított a múzeum számára, mely attól kezdve már magára volt utalva.³² Másrészt Poprád városa 2748 forintot

23 MKEÉvk 1882. 376. p.

24 MKEÉvk 1882. 362. p.

25 MKEÉvk 1883. 271. p.

26 MKEÉvk 1883. 271. p., 1884. XXIX. p.

27 MKEÉvk 1883. 271–272. pp.

28 MKEÉvk 1883. 271–272. pp.

29 MKEÉvk 1886. 234. p.

30 MKEÉvk 1884. XXVIII. p.

31 MKEÉvk 1885. 200. p.

32 MKEÉvk 1887. 248–249. pp.

adományozott az intézmény javára. A következő bevételi forrást a közadakozás jelentette. Mivel a bizottság a múzeum kérdését országos ügynek tekintette, ezért tevékenységét az egész országra kiterjesztette, és megkeresték a felső papságot, az arisztokráciát, a pénzintézeteket, valamint a fontosabb hazai iparvállalatokat is; ennek bevétele pedig 3222 forint volt.³³ **Okolicsányi-Zsedényi Kálmán** végrendeletében 1000 forintot hagyott a múzeum számára, a főváros képviselőtestülete pedig 3000 forintot szavazott meg.³⁴ Negyedszerre pedig az 1881. augusztusi közgyűlésen olyan határozat született, hogy a tervezett pénzüsszeg egy része „*országos sorsjáték (Lotto) útján szereztessék be*”. A bizottság javaslatára 1000 nyermény mellett 20000 darab 25 krajcáros sorsjegyet bocsátottak ki, de ebből csak 8000 darabot tudtak értékesíteni, a tiszta bevétel pedig 3200 forintot jelentett.³⁵ Az itt felsorolt bevételek mellett voltak komolyabb kiadások is, mint például a terembérlet Késmárkon, a kollekció Poprádra való átszállítása vagy a múzeum anyagának vásárlás útján való bővítése, mint például a 600 kitömött állatot tartalmazó Koczyan-féle gyűjtemény.³⁶ A múzeum tervének elkészítésére **Kund Endre** és **Jakabffy Ferenc** budapesti építészeket kérték fel, akik ezért nem kértek pénzt. A bizottság azonban a leendő épület termeit kicsinek találta, ezért új terveket kért tőlük. A módosítást követően a kiállítótermek már megfelelő nagyságúak voltak, de akkor meg az építési költségek haladták meg a rendelkezésre álló összeget. Ebben a szorult helyzetben a bizottság a szepesi építészeti kamarához fordult segítségért, hogy „*12 ezer ftr erejéig, a Poprád-városi helyi viszonyok kellő tekintetbe vétele alapján, készítsenek alkalmas tervet*”. A felkérésnek **Gleviczky Sándor** tett eleget 1885 júniusában.³⁷ A bizottság ezt „*minden tekintetben kielégítőnek*” találta, és a feladat elvégzésével egy nagy tapasztalatú, elismert építész bízott meg **Kazimir János** személyében. A feltételek szerint az építő „*köteles a nyers falakat még f. é. október 15-ikéig tető alá juttatni, jövő évi június végéig pedig a teljes kész épület kulcsát beszolgáltatni*” 11500 forint erejéig.³⁸ Az alapkövetételére 1885. július 23-án került sor, amit a városi előkelőségek jelenlétében Roth Sámuel tett meg, **Csáky Albin** elnök nevében.³⁹ A munkálatok ideje alatt a múzeumi bizottság évente több ülést is tartott, miközben „*az építés minél czélszerűbb keresztülvitele végett a poprádi tagok építési albizottsággá álltak össze*”. Ez utóbbi felügyelte az építést, miközben havonta, de a nyáron hetente is többször ülésezett. Tagjai **Wünscherdorfer Károly** elnöklelte mellett Husz Dávid, **Chyzer László**, **Götz Ferenc**, **Peschko Frigyes** voltak.⁴⁰

Az épület 1886 őszére készült el. Ennek költsége 13500, míg a kerté 2000 forint volt. Mivel ez meghaladta a rendelkezésre álló összeget, az Egyesületnek 2000 forint építési kölcsönt kellett felvenni.⁴¹ Ezt követően megkezdődött a gyűjtemény beköltöztetése, ami 1887 tavaszáig tartott. Az intézményt az elnök, Csáky Albin nyitotta meg 1887. augusztus 7-én.⁴² Az épület földszintjén volt az őrlakása, a könyvtár és az ásványtani (mineralógiai) terem, míg az emeleten a botanikai, turisztikai és zoológiai terem. A kiállítótermek 60 m² alapterületűek voltak.⁴³ A múzeum gyűjteménye több mint 9000 tételre rúgott a nyitás idején, míg a könyvtárban 2350 kötet volt található.⁴⁴ Mivel a telep 10

33 MKEévk 1882. 375. p.

34 MKEévk 1883. 270. p.

35 MKEévk 1882. 98. p., 114. p., 1883. 270. p.

36 MKEévk 1884. XXVIII–XXIX. pp.

37 MKEévk 1887. 248–249. pp.

38 MKEévk 1886. 208–209. pp.

39 Zipser Bote 1885. 30. sz. 2. p.

40 MKEévk 1886. 209. p., 1887. 192–193. pp.

41 MKEévk 1896. 145 p.

42 Zipser Bote 1887. 33. sz. 1–2. pp.

43 MKEévk 1887. 248–249. pp.

44 MKEévk 1887. 248. p.

százalékát az Egyesület örökölte, azt a tulajdonos halála után az özvegy 5900 forintért visszavásárolta, az összeget pedig szintén a Múzeum javára fordították.⁴⁵ A telepet az özvegy halála után a poprádi sör- és malátagyár vette meg az örökösöktől, majd 1896-ban **Matejka Vilmos** vendéglősnek adta el.⁴⁶

Az alapító emlékezete

1913-ban egy emlékművet emeltek tiszteletére, melyen az arcképe és neve szerepelt. A dombozművet **Rápolty Lajos** készítette. Az 1918-as államfordulatot követően az addigi köztéri szobrok leg többjét eltávolították, a magyar nyelvű emléktáblák szintén erre a sorsa jutottak vagy szlovák felirattal látták el őket. A Husz-emlékmű viszont azon kevés kivételek közé tartozott, ahol nem történt semmiféle változás. Csak születésének kétszázadik évfordulóján kapott egy szlovák nyelvű emléktáblát, melyen az élete során gyakorolt különféle tevékenységeit sorolják fel, a szöveg pedig a „Ďakujeme „Otec Husz””, vagyis „Köszönjük Husz apó” felkiáltással végződik. Noha északi szomszédainknál szokásos gyakorlat szerint az ilyen esetekben a magyar neveket szlovák helyesírás szerint átírják, ebben az esetben erre mégsem került sor, Husz neve pedig az új emléktáblán is az eredeti formájában szerepel. Bár Poprád mára döntően szlovák többségűvé vált, Husz Dávid érdemei a város etnikai átalakulása ellenére sem merültek feledésbe, amit az emléktáblán kívül a születése bicentenáriumán rendezett városi ünnepi megemlékezés is jól mutat.⁴⁷ (2. kép)

2. kép – Husz születésének bicentenáriumára alkalmából elhelyezett szlovák nyelvű emléktábla
(Fotó: Dénes Ildikó)

IRODALOM

- Biografický 2004. Biografický slovník mesta Poprad. Svojmu mestu. Szerk. Zuzana Kollárová et al. Poprad.
- DÉNES Ferenc 1883. A Magyarországi Kárpát Egyesület alapítása, fejlődése és működése. Lőcse.
- HOLEC, Roman 2014. Človek a príroda v „dlhom” 19. storočí. Bratislava.
- MKEÉvk A Magyarországi Kárpát Egyesület évkönyve
- Podtm 1986. Podtatranské múzeum v Poprade. Spirevodca po expozíciach. Poprad.
- POSEWITZ Tivadar 1898. A Magyarországi Kárpát Egyesület története 1873–1898. Igló.
- PETRÍK, Borislav 1997. Tatry starým objektívom. Bratislava.
- SZONTAGH Miklós 1905. Tátrakalauz. Utmutató a Magas Táttra s a Tátravidéki fürdőkhbe. Bp. 3. kiadás
- Zipser Bote 1881. 33. sz., 1885. 30. sz., 1887. 33. sz.

⁴⁵ MKEÉvk 1890. 159. p.

⁴⁶ SZONTAGH M. 1905. 64. p.

⁴⁷ <http://www.pluska.sk/regiony/stredne-slovensko/za-toto-vdacia-otcovi-huszovi-jeden-z-najvyznamnejších-popradcanov-narodil-pred-200-rokmi.html>